

گزارش تحلیلی مزارع گندم استان خراسان شمالی

تاریخ ارسال گزارش استانی ۸۶/۳/۵

اطلاعات کلی از استان خراسان شمالی :

مساحت استان : ۲۸۱۷۹ کیلومتر مربع
بلندترین ارتفاع از سطح دریا (آلاداغ) : ۳۱۰۰ متر
پست ترین ارتفاع از سطح دریا (قسمت خروجی رودخانه اترک) : ۴۰۰ متر
ارتفاع متوسط : ۱۳۲۶ متر
میزان آب مصرفی بخش کشاورزی : ۲/۱ میلیارد متر مکعب
میزان بارش سالانه : ۲۹۴ میلیمتر
میانگین حجم بارش سالیانه : ۸/۲ میلیارد متر مکعب
میزان تبخیر و تعرق سالیانه : ۵/۷ میلیارد متر مکعب
میزان پتانسیل آب تجدید شونده : ۲/۲۴ میلیارد متر مکعب
سهم آبهای سطحی از منابع آب تجدید شونده : ۱/۴۵ میلیارد متر مکعب
سهم آبهای زیرزمینی از منابع آب تجدید شونده : ۰/۸ میلیارد متر مکعب
برداشت از آبخوانهای زیرزمینی : ۰/۸۵ میلیارد متر مکعب
میانگین حجم مصرف سالیانه : ۲/۱۲ میلیارد متر مکعب
برداشت از آبهای سطحی : ۱/۲۸ میلیارد متر مکعب
حجم آبهای سطحی تنظیم شده : ۱۶۳ کیلیون متر مکعب توسط ۵ سد استان
آب خروجی از استان : ۳۷۶ میلیون مترمکعب (۲۴ درصد از استان خارج می گردد.)
کسری مخزن : ۵۰ میلیون مترمکعب
تعداد کل دشت : ۱۲ دشت
تعداد دشت ممنوع : ۸ دشت (۳ دشت ممنوع بحرانی و ۵ دشت ممنوع می باشد)
تعداد دشت غیر ممنوع : ۴ دشت (گلول ، قره میدان و غلامان ، مانه ، رباط)
تعداد رودخانه : ۲۸
تعداد چشمه : ۱۰۸۰ رشته
تعداد قنات : ۴۸۴ دهنه
تعداد چاه عمیق و نیمه عمیق : ۲۹۰۱ حلقه
تعداد ایستگاه پمپاژ : ۹ مورد
استخر ذخیره آب : ۴۳۹ باب
تعداد سدهای موجود در استان : ۵ سد (چری، بارزو، شیرین دره، شورک و بیدواز)
۹ سد در دست مطالعه و ۱ سد در حال اجرا می باشد

گندم در استان خراسان شمالی :

۴۴٪ اراضی آبی و ۵۹٪ اراضی دیم استان به کشت گندم اختصاص دارد که تولید آبی آن معادل ۲۵ درصد کل تولید محصولات آبی و تولید دیم آن معادل ۶۰ درصد کل تولید محصولات دیم بوده و در مجموع قریب ۳۳ درصد از کل تولید محصولات زراعی استان را به خود اختصاص داده و نشانگر میزان اهمیت و تولید گندم در اقتصاد کشاورزی و نیز تناوب زراعی استان می باشد. کل سطح زیر کشت گندم بالغ بر ۱۷۰ هزار هکتار بوده که از این حیث معادل ۴/۳ درصد کل سطوح زیر کشت گندم کشور می باشد. ۳۵ درصد کل سطوح کشت استان را گندم آبی و ۶۵ درصد را گندم دیم تشکیل می دهد. از نظر اهمیت تولید نیز ۳۲ درصد گندم استان از اراضی دیم و مابقی از اراضی آبی حاصل می شود که نشانگر اهمیت استفاده از مزارع دیم در افزایش تولید گندم بوده و در صورت مساعد بودن شرایط آب و هوایی امکان افزایش عملکرد این سطوح به خوبی وجود دارد.

علی رقم وجود مسائل و مشکلات سال زراعی ۸۵-۸۴ در امر تولید گندم و بخصوص بروز مشکلات خشکسالی ناشی از کاهش میزان بارندگی و یا پراکنش نامناسب آن و بخصوص تاثیرات آن بر روی اراضی دیم، خوشبختانه تولید در استان نسبت به سال زراعی ماقبل آن افزایش یافته بطوریکه میزان خرید گندم مازاد بر نیاز کشاورزان به بیش از ۲۵۰ هزار تن رسید. که این امر علاوه بر اینکه ناشی از کاهش اثرات خشکسالی در اراضی دیم بوده به علت رعایت اصول به زراعی و اقدامات فنی و ترویجی کارشناسان کشاورزی هم در افزایش تولید در واحد سطح نیز می باشد. از آنجایی که بیش از ۳۲ درصد تولید گندم استان به اراضی دیم اختصاص دارد و نیز با توجه به اینکه نظام بهره برداری آب در استان به صورت ۶۵ درصد از آبهای سطحی و ۳۵ درصد آبهای زیرزمینی می باشد لذا هرگونه کاهش بارندگی به صورت مستقیم بر روی تولید گندم اراضی دیم و به صورت غیرمستقیم با کاستن از حجم رواناب ها بر روی تولید اراضی آبی اثرات منفی برجای می گذارد.

توانمندیهای تولید گندم در استان :

- ۱- وجود پنج سد مخزنی در استان با حجم ذخیره ۱۶۵ میلیون متر مکعب و ۲۰ هزار هکتار اراضی پایاب سدها.
- ۲- وجود ۲/۲ میلیارد متر مکعب آب قابل استحصال در استان.
- ۳- امکان کشت ارقام مختلف گندم آبی و دیم متناسب با تنوع اقلیمی.
- ۴- وسعت فراوان دیمزارها اعم از کم بازده و پربازده.
- ۵- امکان مکانیزه کردن زراعت در دیم زارها و اراضی آبی.
- ۶- متوسط بارندگی ۲۹۵ میلیمتر و در نقاط پرباران تا بیش از ۴۰۰ میلیمتر در سال.
- ۷- امکان تولید بذور گندم دیم برای سایر نقاط کشور

اهم اقدامات انجام شده برای پایداری تولید گندم :

- نظارت مستمر بر مزارع گندم در قالب اکیپهای نظارتی (شبکه مراقبت) در سطح استان .
- ورود مهندسين ناظر مزارع گندم به عرصه توليد .
- توسعه استفاده از انواع کودهای بیولوژیک و میکرو .
- توجه به بهینه سازی دستگاههای خطی کار و عمیق کار استان از محل اعتبارات مساعدت در اصلاح و تعمیر خطی کارها ، استفاده از دستگاه کمبینات و توسعه جذب تسهیلات یارانه دار و خرید ماشین آلات کشاورزی .
- توجه به بهینه سازی امر برداشت و کاهش ضایعات برداشت محصول از طریق تشکیل شبکه های نظارتی برداشت و آموزش کشاورزان و کمباین داران .
- تامین به موقع نهاده های کود و بذر در زمان مناسب .
- ورود ارقام جدید گندم آبی و دیم به استان و برنامه جایگزینی آنها با ارقام قدیمی .
- توسعه واحدهای خصوصی فروش کودهای شیمیایی به منظور تسهیل توزیع کودهای شیمیایی در حداقل زمان ممکن و نیز توجه به تولید بذر توسط بخش خصوصی و راه اندازی دو واحد تولیدکننده بذر گندم
- توجه به ضرورت رعایت تناوب زراعی و ورود لگومها به تناوب و نیز توجه به رعایت مبانی آیش گذاری، حفظ و ذخیره رطوبت .
- توجه به مسائل ذخیره سازی و توسعه فضاهای انباری و سیلو در سطح استان.

گزارش کشت گندم در استان

در پایان فصل کشت گندم، سطح زیر کشت گندم آبی به ۶۰۰۰۰ هکتار و سطح زیر کشت گندم دیم به ۱۱۰۰۰۰ هکتار رسید. کشت ۱۲۹۶۰ هکتار از اراضی آبی توسط دستگاه بذرکار گندم آبی و همچنین ۴۰۷۱۰ هکتار از اراضی دیم با دستگاه عمیقکار و مابقی کشت با سایر ادوات انجام گرفته است به عبارتی حدود ۲۲٪ درصد از اراضی آبی و ۳۷٪ از اراضی دیم توسط دستگاههای مربوطه به زیر کشت رفته است . با توجه به تخصیص اعتبار برای اصلاح دستگاههای خطی کار و عمیقکار موجود در استان و شروع عملیات فوق الذکر در سال گذشته به میزان ۶٪ در اراضی آبی و ۸٪ در اراضی دیم نسبت به سال قبل رشد نشان می دهد که امید می رود با تخصیص تسهیلات یارانه دار خرید ادوات کشت و کار گندم و واگذاری دو دستگاه بذر کار آبی و سه دستگاه عمیقکار دیم گام بسیار موثری در افزایش ضریب مکانیزاسیون کشت با دستگاه برداشته شود. میزان توزیع بذر اصلاح شده در گندم آبی ۴۶۰۰ تن و در گندم دیم ۲۵۰۰ تن بود که در مجموع میزان ۱۰ درصد نسبت به سال گذشته در توزیع بذر گندم گواهی شده افزایش دیده می شود.

گزارش مرحله داشت :

تا تاریخ ارسال گزارش بیشترین سطح مزارع گندم را مرحله ساقه دهی تشکیل میدهد همچنین ۹۰۰۰ هکتار در دو نوبت (۱۵٪) و ۵۰۴۰۰ هکتار (۸۴٪) در سه نوبت آبیاری شده اند. در سطح ۸۰۰۰ هکتار از اراضی آبی بطور متوسط ۲۸٪ خسارت سرما زدگی گزارش شده است، لذا به منظور جبران خسارت سرمازدگی، توصیه به کاربرد کود و آبیاری مزارع در قالب اکیپهای نظارتی به صورت پیگیر انجام شد بطوریکه در سطح ۱۸٪ مزارع کود سرک نوبت اول و ۳۶٪ مزارع کود سرک نوبت دوم و ۴۶٪ مزارع کود سرک نوبت سوم استفاده گردید در این راستا ۹۹٪ از مزارع گندم آبی استان دو تا سه نوبت آبیاری گردیده و فقط ۱٪ اراضی تاکنون یک نوبت آبیاری شده است. در مزارع دیم نیز تاکنون بیشتر مزارع در مرحله ساقه دهی (معادل ۵۵٪ کل سطوح) هستند. همچنین در سطح ۵۵۳۰ هکتار بطور متوسط ۲۲٪ خسارت سرما گزارش شده است. قابل ذکر است در ۶۰٪ از مزارع از کود سرک استفاده شده است.

وضعیت شرایط جوی :

الف: شرایط اول فصل:

میزان بارندگی تا مورخه ۳۰/۱۰/۸۵ به میزان ۷۶/۱ میلیمتر بوده که نسبت به سال زراعی قبل ۴۶/۹ میلیمتر کاهش نشان می دهد همچنین ذکر این نکته ضروری است که در مهرماه هیچگونه بارندگی حادث نشده و اولین باران موثر در هفدهم آبان ماه رخ داد بقیه بارندگی ها موثر نبوده است در صورتیکه در مهرماه سال گذشته یک باران موثر و در آبان ماه دو باران موثر نازل شد که کمک زیادی به افزایش سطح زیرکشت دیم و نیز سبز مطلوب شد درحالیکه در سال زراعی جاری فقط در اواسط آبانماه چنین اتفاقی افتاد که بعد از بارندگی به سرعت سطح کشت دیم افزوده شد ولی متاسفانه با ریزش برف های نا بهنگام و سرمای ۱۸- در جه سانتیگراد در اوسط آذر ماه مزارع دیم از سبز مطلوب برخوردار نگردید .

ب: شرایط زمستان:

آمار هواشناسی استان نشان میدهد مجموع میزان بارندگی در پائیز و زمستان سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۶/۲ میلی متر کاهش نشان میدهد و بخصوص بارندگی های پائیز مطلوب نبوده و ضمن شروع دیرهنگام بارشها در آبان ماه، در مجموع ۵۲ میلی متر نسبت به پائیز سال قبل کاهش نشان داد. اما خوشبختانه زمستان سال جاری شرایط مساعدی را برای شروع مرحله داشت ایجاد کرد و نسبت به سال قبل در مجموع ۱۶/۵ میلی متر افزایش بارندگی حاصل شد.

ج: شرایط بهار:

با لطف الهی وضعیت بارش ها در فروردین ماه سال جاری بسیار مناسب بوده بطوریکه ۸۶/۴ میلی متر بارندگی در فروردین ماه و در مجموع تا پایان فروردین ماه ۲۳۶ میلی متر بارندگی در فصل زراعی نازل شده که ۲۳ میلی متر از مدت مشابه سال قبل بیشتر است. نکته مهم اینکه بارندگی فروردین ماه سال جاری نسبت به سال قبل حدود ۳۹ میلی متر افزایش نشان میدهد. متأسفانه آمار بارندگی اردیبهشت ماه وضعیت مطلوبی نداشته بطوری که میزان ۱۶/۲ میلیمتر بارندگی حاصل شد که نسبت به سال قبل ۱۰/۶ میلیمتر کاهش نشان میدهد اما افزایش بارندگیهای فروردین ماه توانسته است ذخیره نسبتاً مطلوبی از رطوبت در خاک فراهم آورد که تاکنون در رفع نیاز آبی مزارع دیم موثر بوده است.

میانگین درجه حرارت پائیز و زمستان سال جاری نیز نسبت به مدت مشابه سال قبل به میزان ۱/۶۵ درجه سانتیگراد سردتر بوده است همچنین میانگین درجه حرارت فروردین ماه و اردیبهشت ماه نسبت به سال قبل به ترتیب به میزان ۰/۷ درجه و ۰/۹ درجه کمتر بوده که باعث کاهش تنفس نوری و تبخیر و تعرق شده و همراه با افزایش بارندگی ها در مجموع اثرات مثبتی در تامین نیاز آبی و کاهش اثرات تنش داشته است.

اخبار کوتاه :

- شرایط مزارع دیم نشان دهنده اینست که اکثر مزارع از تولید مطلوبی برخوردار خواهند شد و در صورت وقوع یک بارندگی در خردادماه، عملکرد در واحد سطح گندم را به میزان ۲۰ درصد افزایش می دهد.
- خرید دو دستگاه کمبینات و حمل به شهرستان مانه و سملقان و اسفراین.
- خرید دو دستگاه عمیقکار ۱۶ ردیفه و حمل به شهرستان شیروان و مانه و سملقان.
- خرید یک دستگاه خاکورز توام.
- مبارزه با سن مادری در سطح ۲۵۵ هکتار در شهرستان شیروان و اسفراین.
- مبارزه با شته روسی در سطح ۲۵۰ هکتار شهرستان اسفراین.
- اتمام اولین مرحله بازدید مزارع تکثیر بذری استان توسط کارشناس ناظر بذری استان.